

מודה אני

מיד כשניעור משנתו, כדי שיוכל להתגבר על יצרו לקום בזריזות, יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב, וידע שמלך מלכי המלכים חופף עליו, שנאמר מלא כל הארץ כבודו כו'.

וזה כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים ההולכים לפני האלקים, כמו שכתוב שויתי ה' לנגדי תמיד, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ואין דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו, כדיבורו במושב המלך.

כל שכן כשישים האדם אל לבו, שהמלך הגדול, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שכתוב אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה', הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפתח ה' ובושתו ממנו תמיד.

(סידור אדמו"ר הזקן)

תשורה

משמחת הנישואין של

שמחה הכהן ושושנה פרידמן

כפר חב"ד, חמשה עשר בשבט תשס"ח

"את ה'מודה אני' אי אפשר לקחת ממני!"

הרב יחזקאל אברמסקי היה משתתף באסיפות עם הרבי הריי"צ ברוסיה. פעם נסע הרב מלונדון לארצות הברית, ונכנס לרבי הריי"צ. בסוף הפגישה אמר לו הרבי: "ספרו משהו מהשנים הקשות", היינו השנים בהן ישב הרב בסיביר.

הרב חשב ולא נזכר במשהו מיוחד. הרבי ביקש ממנו שוב, "אולי בכל זאת". אבל הרב משך בכתפיו: "אינני זוכר".

תוך כדי יציאה מחדרו של הרבי עצר הרב לפתע ואמר: "נזכרתי"! הוא חזר לחדר והחל לספר.

כעבור כמה ימים לשהותו בסיביר, נפלה רוחו והוא הגיע לדכדוך עמוק. הוא הרגיש שבלי תפילין, ציצית, שבת, אוכל כשר – הוא כבהמה בשדה, כחיה ביער. מה בינו לבינם? לא היה לו טעם בחיים שכאלה...

יום אחד הבזיקה בראשו ההכרה, שכנראה כל זה הוא עצת היצר להפילו. הוא אמר לעצמו:

"הרוסים, ימח שמם, יכולים לקחת ממני את התפילין, את הציצית וכל סממן יהודי אחר. אבל את ה'מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת בי בחמלה, רבה אמונתך' – הם לא יכולים לקחת ממני לעולם!"

הכרה זו נתנה לרב 'נשמה יתירה'. הוא חזר לעצמו, לכוחותיו ולעבודתו.

הרבי האזין לסיפור בקשב רב, כאשר דמעות זולגות מעיניו.

כשסיים הרב את סיפורו, נענה הרבי ואמר: "ואת זה רצית למנוע ממני...!?"

פתח דבר

בשבח והודיה לה' יתברך, הננו מגישים מזכרת זו משמחת הנישואין של צאצאינו שיחיו, הת' שמחה הכהן שיחי' וב"ג שושנה שתחי' פרידמאן.

עבודת עריכת החומר נעשתה על ידי אבי החתן, על פי מפתח שנערך בידי הרב י. י. שיחי' אלפרוביץ (עורך "אור התפלה").

קונטרס זה הוא 'מהדורה קמא' של פרק אחד מתוך הספר "מזדה אני במשנת הרבי" שעומד לצאת לאור אי"ה על ידי הוצאת ספרים קה"ת, ותודתנו נתונה בזה להנהלת קה"ת.

...

מקרב לב עמוק הננו מביעים את תודתנו לכל ידידינו ומכרינו, אשר הואילו לבוא ליטול חלק בשמחתנו ולברך את החתן והכלה, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים, בגשמיות וברוחניות.

יהי רצון שנרווה רוב נחת מהזוג הצעיר ומכל שאר יוצאי חלצינו, ונזכה לראותם בונים בית נאמן בישראל, בניין עדי עד, על יסודי התורה והמצוות, מואר באור החסידות, מתוך שפע והרחבה בגשמיות וברוחניות; בית שיוסיף עוד נדבך בהכנת העולם לקראת הגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

ברוך שלמה גולדשטיין
ורעייתו לבית מנדלסון
לוד

אלתר אליהו הכהן פרידמאן
ורעייתו לבית ראסקין
צפת

מוֹדָה אֲנִי

לְפָנֶיךָ

מֶלֶךְ חַי וְקַיִם

שֶׁחֲזַרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי

בְּחֶמְלָה.

רַבָּה אֲמוּנָתְךָ!

יסוד עבודת היום

א. הנקודה הכללית; ב. ידיעת ה'; ג. הכרת הטוב;

ד. מסירות נפש; ה. קבלת עול; ו. אמונה;

ז. ביטול; ח. ענינים שונים

הוספה:

מודה אני על פי פרד"ס,

וחידושה של תורת החסידות

הנקודה הכללית

חשיבות הדיבור הראשון

"כל הנותן שלום לחברו קודם שיתפלל, כאילו עשאו במה" (ברכות יד, א).

מסביר הבעל שם טוב (כתר שם טוב סימן ריב):

כל מחשבותיו, דיבוריו ומעשיו של האדם במשך היום מסתעפים מן הדיבור הראשון ונמשכים אחריו. לכן, הדיבור הראשון מיד לאחר הקימה מן השינה (וכן המחשבה הראשונה והמעשה הראשון) צריך להיות בעבודת ה', כדי להמשיך קדושה בכל מחשבה, דיבור ומעשה במשך היום.

נמצינו למדים גודל ענין אמירת "מודה אני" והשפעתה על כל היום.

(מאמר ד"ה לכה דודי תשי"ד - ספר המאמרים מלוקט ח"א עמ' מה"מו.
מכתבים כלליים ח"י אלול תשמ"ז - לקוטי שיחות חל"ד עמ' 319)

יצירת 'בית של תפלה'

בית יהודי הוא 'בית של תפלה', 'בית שמגדלין בו תפלה' (ראה מגילה כז, רע"א).

שכן, אף שמקום התפלה הוא בבית הכנסת, ולא בבית, הרי מיד שמתעורר יהודי משנתו על **מטתו** הוא אומר "מודה אני", והוא מסיים את היום עם קריאת שמע שעל המטה. וגם בינתיים, ישנן כמה תפלות וברכות הנאמרות בבית, כגון ברכות הנהנין, ברכת המזון ועוד.
(מכתב כללי יו"ד-ט"ו שבט תשמ"ז - לקוטי שיחות חכ"ו עמ' 417)

דע לפני מי אתה עומד

התפלה, שהיא עבודה שבלב (תענית ב, א), צריכה להקיף ולמצות את הלב ואת הנפש. לכן, תחושת ה"דע לפני מי אתה

עומד" (ראה ברכות כח, ב) שאדם חש בעת התפלה, צריכה לבוא לידי ביטוי מעשי לאחר התפלה, כך שכל דבר ייעשה לשם שמים.

וידועה תורת הבעל שם טוב (צוואת הריב"ש סכ"ג), ש"אדם צריך לעבוד השם יתברך בכל בחינותיו . . השם יתברך רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים".

זה, בעצם, גם תוכן המילים הראשונות של התפלה וההודאה הראשונה מיד עם היקיצה מן השינה - "מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ": על האדם לזכור תמיד שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

(מכתבים כלליים ח"י אלול תשמ"ז - לקוטי שיחות חל"ד עמ' 319)

'אש לבנה'

"התורה ניתנה באש שחורה על גבי אש לבנה" (ירושלמי סוטה פ"ח סה"ג ובפני משה שם).

אש לבנה - אש זה אין ענינו לפעול ולהאיר, אלא הוא עצם האור. ובעבודת האדם, היינו 'רעותא דליבא' שמצד עצם הנפש, בחינת 'יחידה'.

אש שחורה - אש זה מאיר את החושך. והוא עבודת כוחות הנפש, השכל והמדות, שהיא בירור הנפש הבהמית וחושך העולם. ו'אש לבנה' נותן כח ב'אש שחורה' להאיר את החושך.

ואף כאן:

מוֹדָה אֲנִי - היינו 'הנחת עצמותו', ביטול שמצד עצם הנשמה, 'אש לבנה'.

עבודת התפלה - היינו בירור החושך של הנפש הבהמית, 'אש שחורה'.

וה"מוֹדָה אֲנִי" נותן כח לעבודת התפלה.

(מאמר ד"ה וטהר לבנו תשי"ז - תורת מנחם חיי"ח עמ' 26)

ה'גרעין' של עבודת היום

"טוב להרגיל עצמו לומד מיד שניעור נוסח זה מודה אני כו', ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו ויקום בזריזות" (סידור אדמו"ר הזקן).

בכל דבר ודבר יש לראות מיד בהתחלה את כל מה שענין זה כולל בו בכח.

בתחילת היום, כאשר זה עתה התעורר האדם משנתו, עוד לפני שמתחיל את עבודתו, וגופו עדיין במצב של שינה - הנה כבר אז דורשים ממנו שיתבונן בענין "שויתי ה' לנגדי תמיד". כבר בתחילת היום עליו 'לראות את הקב"ה' במלוא מובן הענין, ובאופן כזה שזה יפעול על גופו לקום בזריזות.

והרי דוגמא נוספת לכך.

חמשה עשר בשבט הוא ראש השנה לאילנות, משום שאז "עלה שרף לאילנות" (רש"י ראש השנה יד, א ד"ה הואיל ויצאו), ומציינים יום זה בכך שאוכלים בו פירות.

ויש להבין:

הרי מאז שעלה שרף לעץ עד שמתקבל פרי הראוי לאכילה לוקח זמן רב, ואם כן מדוע אוכלים פירות? הרי יום זה מדגיש את ההיפך, ש"עלה שרף באילנות" בלבד.

אלא, כבר בתחילת הצמיחה, מראים לאדם את כל מה שטמון בה בכח, ומלמדים אותו, שעל ידי עבודתו ויגיעתו יוכל להוציא פרי שלם בפועל.

(ט"ו בשבט תשמ"א - שיחות קודש תשמ"א ח"ב עמ' 243)

שתי קצוות

יש יהודי שאסור לו להזכיר שם קדוש, וכן אסור לו ללמוד תורה, משום שעוד לא נטל את ידיו.

אבל, גם בשבילו יש עבודה - אמירת "מודה אני". ואדרבה, כל עבודת היום באה בתור המשך ופיתוח לאמירה זו.

וכפי שאמר הרבי הרש"ב, שיש 'לפזר את הנקודה' שב"מודה אני" (אחרי תיבת "בחמלה") בכל מציאות האדם.

יש כאן שתי קצוות: מחד גיסא, אסור לאדם להזכיר שם קדוש, ולכאורה נראה, שזהו מפני שאינו ראוי לכך, הוא נמצא בדרגה נמוכה.

לאידך, דוקא אז מאירה אצלו בגלוי ה'נקודה', ואילו לאחר מכן היא מתעלמת ו'מתפזרת' בכל מציאות.

(יו"ד שבט תשכ"ג - שיחות קדש תשכ"ג עמ' 184)

'פיזור הנקודה'

הרבי הרש"ב אמר, שיש 'לפזר את הנקודה של מודה אני' (אחרי תיבת "בחמלה") בכל היום. זאת אומרת, שבכל רגע של היום צריכה להיות העבודה של "מודה אני".

את השייכות של "מודה אני" לעבודת כל היום אפשר לבאר בכמה פנים.

א. אמירה זו מזכירה לאדם "את ה' הניצב עליו, ויקום בזריזות" (סידור אדמו"ר הזקן). מובן אם כן, שיסוד וראשית היא לעבודת כל היום.

ב. תוכן אמירה זו הוא "להתבונן מיד לפני מי הוא שוכב, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה . . . כן יחשוב בכל עסקיו ועניניו, וזה כלל גדול בתורה . . . כמו שכתוב שויתי ה' לנגדי תמיד" (שלחן ערוך אדמו"ר הזקן או"ח ס"א ס"ה. מהדו"ב שם ס"ו. סידור אדמו"ר הזקן במקומו).

ג. כיצד מתחיל אדם לעבוד את ה'? - כאשר הוא ניעור משנתו בהבלי העולם (רמב"ם הלכות תשובה פ"ג ה"ד).

(קונטרס ענינה של תורת החסידות פ"ט)

התעוררות כללית

יש מסירה ונתינה כללית, שיהודי מוסר ונותן את עצמו לעבודת ה' בתחלת היום, עוד לפני שהוא מתחיל להתעסק עם עניני עבודה פרטיים.

זהו ענין אמירת "מודה אני", שהיא הודאה ומסירה ונתינה כללית להקב"ה בתחלת היום.

התעוררות כללית זו שייכת לכל יהודי, בכל מצב שיהיה. וזהו הטעם הפנימי שאומרים "מודה אני" לפני נטילת ידים, משום שכל הטומאות שבעולם אינן יכולות לטמא את ה"מודה אני" של יהודי (היום יום י"א שבט).

אמנם, רישומה של מסירה ונתינה זו ניכר גם בעבודת כל היום: האדם עוסק בכל פרטי עניני עבודת ה' במשך היום בחיות ובשמחה.

(שבת פרשת בהר בחוקותי תשכ"ד - לקוטי שיחות ח"ז עמ' 377)

כלל ופרט וכלל

ידוע בענין "כלל ופרט וכלל", שיש כלל שבא לפני הפרטים, בתור הקדמה אליהם, ויש כלל שבא לאחרי הפרטים.

ואף כאן:

כלל - אמירת "מודה אני", שהיא הודאה כללית. היא נאמרת בידים טמאות, לפי שאין טומאה יכולה להגיע לשם - כלל שמעל לפרטים.

פרט - העבודה במשך היום בתפלה ובתורה, עבודה פרטית.

כלל - קריאת שמע שעל המטה בסוף היום, שהיא הכלל הבא לאחרי העבודה הפרטית.

(ראש חודש אלול תשמ"ב - לקוטי שיחות חל"ד עמ' 97)

נקודת האמונה

תורת הבעל שם טוב היא בגדר 'נקודת האמונה'. אמונה זו באה מעצם הנפש, הכולל את כל הנפש, ולכן היא חודרת לכל כוחות הנפש, עד לכח העשיה, ופועלת עליהם. אמנם, פעולה זו אינה אלא מצד האמונה.

תורת חסידות חב"ד, לעומת זאת, מבארת את תורת הבעל שם טוב בהבנה והשגה, כך שהפעולה בכל כוחות הנפש היא מצד הכוחות עצמם.

הבדל זה משתקף גם בעבודת האדם בכל יום ויום.

אמירת מודה אני - ענינה 'נקודת האמונה' והתמימות, שהיא היסוד של עבודת היום, וחודרת עד לכח העשיה: נטילת ידים, אמירת ברכות השחר, וכן הלאה. אך עשיות אלו אינן אלא ביטוי של 'נקודת האמונה'.

המשך עבודת היום - ענינו פעולה בכל כוחות הנפש מצד הכוחות עצמם.

(ח"י אלול תשמ"ו - תורת מנחם תשמ"ו ח"ד עמ' 410)

ידיעת ה'

דע לפני מי אתה עומד

"מודה אני לפניך מלך".

האדם מודה ומכיר, שהקב"ה הוא "לפניך מלך". הקב"ה אינו רק מלך העולם, אלא הוא גם המלך שלו, שלפניו הוא עומד.

(מכתב כללי י"א ניסן תשמ"ג - לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 276)

כלל ופרט וכלל

"ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע, עד היום הזה (תבוא כט, ג).

"שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו, עד ארבעים שנה" (רש"י).

יש כאן שלשה שלבים - כלל, פרט וכלל.

כלל - נתינת התורה על ידי הקב"ה, שהוא ה'כלל' הראשון, הכולל את הכל.

פרט - לימוד וקליטת התורה על ידי בני ישראל במשך ארבעים שנה.

כלל - לאחר ארבעים שנה מגיעים לשלימות של 'עמידה על דעת הרב'. כלל זה מוסיף על הכלל הראשון, שהרי ה"לב לדעת" הוסיף ידיעה והכרה בכל מה שאירע במשך הארבעים שנה, כולל מתן תורה.

שלש דרגות אלה קיימות גם בעבודתו היומית של כל יהודי.

כלל - אמירת "מודה אני".

פרט - השלבים השונים של התפלה.

כלל - אמירת "ישבו ישרים את פניך" בסיום התפלה. **פניך -** גילוי פנימיותו ועצמותו יתברך. **ישבו -** גילוי זה הוא באופן של התיישבות. וכלל זה, שבא לאחרי פרטי התפלה, נעלה יותר מהכלל הראשון.

(שבת פרשת בא תש"נ - ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 269)

'מעשה מרכבה' ו'מעשה בראשית'

הרמב"ם פותח את ספר ה'יד' בביאור 'מעשה מרכבה' ו'מעשה בראשית' (פרקים א-ד של הלכות יסודי התורה).

וטעמו ונימוקו עמו:

דברים עמוקים אלו הם יסוד כל התורה, וכל שאר הלכות התורה נשענים עליהם. ובלשון הרמב"ם בפתחת ספרו: "יסוד היסודות ועמוד החכמות, לידע שיש שם מצוי ראשון והוא ממציא כל נמצא".

הדבר בא לידי ביטוי גם באופן החינוך של ילד יהודי.

עוד לפני שמתחילים ללמדו אותיות ונקודות, מרגילים אותו לומר "מודה אני", שיש בה התוכן של 'מעשה מרכבה' ו'מעשה בראשית'.

מלך - גם תינוק יודע שלמלך יש מדינה והוא מולך עליה ועל יושביה. **חי וקיים -** זהו תיאור המלך. הרי לפנינו התוכן של 'מעשה מרכבה' - ידיעת מציאות ה'.

שהחזרת בי נשמתי - גם תינוק יודע שיש בתוכו דבר שנקרא 'נשמה', דבר שמחיה אותו והוא עיקר מציאותו. הרי שיש כאן הרעיון העיקרי של 'מעשה בראשית' - הידיעה שהקב"ה הראשון וצור לכל. וזוהי התחלת העבודה מידי יום ביומו, לפני אמירת ברכות השחר, ואפילו לפני נטילת ידים, כאשר אסור להזכיר שם קדוש!

(שבת פרשת אמור תשד"מ - תורת מנחם תשד"מ ח"ג עמ' 1663)

'שומר ההיקף'

מספר שבע מורה על העולם כפי שהוא במצב טבעי, כי משבע מורכב כללות סדר ההשתלשלות, וכללות הענין דזמן ומקום - 'שבעת ימי ההיקף', שבע מדות, וכן ישנם שבע שמות קדושים שאינם נמחקים (רמב"ם יסודי התורה פ"ו ה"ב).

המספר שמונה, לעומת זאת, קאי על דרגה שלמעלה מהטבע ולמעלה משבע השמות הקדושים, הנקראת 'שומר ההיקף' (ראה מאמר ד"ה ביום השמיני תרע"ח, על פי תשובות הרשב"א ח"א ס"ט).

גם אמירת "מודה אני", שאין בה אחד משבע שמות הקדושים, היא בבחינת 'שומר ההיקף'. שכן, ה'שומר' המבטיח שאדם ילמוד תורה ויקיים מצות הוא ה"דע את אלקי אביך".

וזהו התוכן של אמירת "מודה אני" - הידיעה שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו והוא הנותן לו את נשמתו.

(ראש חודש כסלו תשמ"ח - ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 527)

יחידה שבנפש

בכל יהודי ישנה נקודת היהדות, 'יחידה שבנפש', המיוחדת תמיד במהותו ועצמותו יתברך. בנקודה זו לא שייך שום פגם וטומאה ח"ו; היא נשארת תמיד בשלימותה.

הדבר אמור גם לגבי בן חמש למקרא, ואפילו לגבי תינוק שמתחיל לדבר שאביו מלמדו תורה צוה (פסוק שגם בו אין שם קדוש), ואפילו לגבי תינוק שנולד, שלכאורה עדיין אינו שייך כלל לחיוב בתורה ובמצוות, וחסרה אצלו השלימות של כניסת הנפש הקדושה.

ועל דרך זה בכל יהודי: מיד שניעור משנתו, עוד לפני נטילת ידים, עוד לפני שיכול לומר דבר שבקדושה או לעשות דבר של קדושה (כי אין ידיו נקיות), יש לו נקודה זו בשלימותה.

ואדרבה, הפשיטות של "מודה אני", שלמטה משמות הקדושים, מקורה בפשיטות העצמות, שלמעלה משמות. (ראש חודש כסלו תשמ"ח - ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 109)

התקשרות עצם בעצם

יסוד העבודה היא, התקשרות עצם הנשמה עם מהותו ועצמותו יתברך.

יסוד זה מתבטא במילים "מודה אני לפניך":

אני - היינו עצם הנשמה. עדיין לא ניכרות הדרגות הפרטיות של הנשמה (טהורה, בראתה, יצרתה, נפחת), ומורגש רק העצם שלה, "אני".

לפניך - היינו פנימיותו ועצמותו של הקב"ה, שהוא למעלה מכל שם ותואר (אין הזכרת שם ב"מודה אני").

ונקודת הביטול וההתקשרות של עצם הנשמה עם העצם שלמעלה נמשכת ומתפשטת בעבודת כל היום.

(שבת פרשת תצוה תשמ"ט - ספר השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 274)

הכרת הטוב

זה השער לה'

תחושת הודאה להקב"ה על חסדיו ואמירת תודה ושבח על כך, הוא ענין כללי בחיי היהודי.

מיד כשניעור משנתו, הוא אומר תודה להקב"ה על כך שהחזיר לו את נשמתו; זהו היסוד והשער הראשון לעבודת ה' שלו.

והדבר נמשך גם במשך היום:

בתפלה - כמו "נודה לך . . על חיינו המסורים בידך . . ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת" (תפלת מודים).

בברכות הנהנין - יהודי מודה להקב"ה באמצעות ברכות שונות ורבות עבור כל טובה והנאה שנהנה.

בברכת המזון - שהיא מן התורה.

אפילו אומות העולם, שמאמינים ומכירים שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיגו, מודים להקב"ה על כלכלתם וכדומה.

דבר זה מודגש עוד יותר על פי תורת הבעל שם טוב, שבריאת העולם מתחדשת בכל רגע, שזהו חסד בלתי מוגבל מהקב"ה לכל נברא. ידיעת דבר זה מביאה את האדם להכרה עמוקה ולתחושה, שהוא תלוי בחסדו התמידי של הקב"ה.

(שבת פרשת תבוא תנש"א - ספר השיחות תנש"א ח"ב עמ' 812)

מסירות נפש

ראשית העבודה

ראשית העבודה ועיקרה ושרשה הוא קבלת עול ומסירת נפש, שכן, דוקא על ידי זה אפשר להתקשר עם אלקות.

כך מצינו לגבי מתן תורה, שבא דוקא לאחר הקדמת עבודת פרך בגלות ושעבוד מצרים. כאשר יהודי שם את שכלו בצד ומתמסר להקב"ה, 'מסירת הרצון', זה 'עבודת פרך', כי לאיש שכלי יש בכך יסורים גדולים ביותר.

ואף כאן: מיד שיהודי קם משנתו, עוד לפני שהוא שייך ללימוד התורה בהבנה והשגה, ואסור לו להזכיר שם קדוש, הוא אומר מיד "מוֹדָה אֲנִי". הוא מודה ומכיר בכך שהוא תלוי בהקב"ה, והוא קיים רק בזכות החזרת נשמתו.

(שבת פרשת וארא תשכ"ז - שיחות קדש תשכ"ז ח"א עמ' 267)

שני סוגי מסירות נפש

עוד לפני שיהודי לומד תורה, לפני שהוא מתבונן, אפילו לפני נטילת ידים - הוא אומר "מוֹדָה אֲנִי" ומוסר ונותן את עצמו להקב"ה.

אמנם, זהו סוג של מסירות נפש שאינו קשור ל'יוצאי צבא'.

מתי אפשר לצאת לעולם והעולם לא יבלענו, אלא הוא יהפוך את העולם לדירה להקב"ה - כאשר מ"מוֹדָה אֲנִי" באים למסירות נפש של עבודת התפלה, לביטול של שמונה עשרה, שבו האדם אינו מציאות לעצמו כלל, והוא עומד לפני הקב"ה כעבדא קמיה מריה.

רק כאשר המסירות נפש באה לאחר ההתבוננות של פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע וקריאת שמע - אפשר לצאת לעולם ולעשות ממנו דירה לו יתברך.

(יו"ד שבט תש"ל - שיחות קדש תש"ל עמ' 417)

ללא גבול וללא תנאי

לפני שבני ישראל קבלו את התורה, כפה עליהם הקב"ה את הר סיני כגיגית ואמר להם: או שאתם מקבלים את התורה, או "שם תהא... " (שבת פח, א). לא היו לפניהם שתי דרכים - אם רצו לחיות, היו מוכרחים לקבל את התורה.

כיוצא בזה מצינו בכל יהודי בכל יום.

התחלת היום, עוד לפני שמתחילים ללמוד ולהתפלל, היא אמירת "מודה אני", האדם מכיר שעכשיו קיבל את נשמתו במתנה מהקב"ה. מובן אם כן, שעליו להודות לה' בלי שום הגבלה, בלי שום תנאי ובלי שום מדידה של שכל ורגש.

(פורים תשכ"ו - שיחות קדש תשכ"ו עמ' 245)

קבלת עול

יסוד עבודת היום

שפלות וביטול הם יסוד והתחלת העבודה, ורק לאחר שישנו יסוד זה, צריכים לעסוק בדרגות פרטיות שבעבודה.

לכן, התחלת עבודת היום היא "מוֹדָה אֲנִי" ו"הודו", כי הודאה וביטול הם התחלת ויסוד העבודה.

ולאחרי זה באים הדרגות הפרטיות: פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע, קריאת שמע וכן הלאה.

(שבת פרשת משפטים תשח"י - לקוטי שיחות ח"א עמ' 166.

תורת מנחם חכ"ב עמ' 84-83)

יסוד עבודת היום

כל אחד חייב להתייגע בהשגת וידיעת ה'. אמנם, זה גופא צריך להיות מצד קבלת עול, כי קבלת עול מביא את כל שאר הענינים. ההתחלה צריכה להיות קבלת עול, שהיא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה" (תניא ריש פמ"א).

וכן הוא בעבודת כל יום: לכל לראש, מיד בקומו משנתו, צריך לומר "מוֹדָה אֲנִי", שזהו היסוד לעבודת היום.

(אחרון של פסח תשח"י - תורת מנחם חכ"ב עמ' 264)

יסוד עבודת היום

מבואר בספר התניא (ריש פרק מ"א), שקבלת עול היא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה".

כתוצאה מכך נפסקה הלכה, בחלק הנגלה של התורה, שהתחלת היום היא באמירת "מוֹדָה אֲנִי". האדם אינו מתחשב בהבנתו ובהשגתו, אם הוא כן מבין או לא מבין, אלא הוא מודה שהקב"ה, שהוא "מלך חי וקיים", החזיר לו את נשמתו.

(מוצאי שבת פרשת בשלח תשכ"א - תורת מנחם ח"ל עמ' 90)

יסוד עבודת היום

ישנה השלימות של קבלת עול, שהיא "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה", שבאה מצד ספירת המלכות.

ישנה השלימות של הבנה והשגה, הגדלות וההרחבה של המוחין. שלימות זו באה מצד ספירת הבינה.

ליהודי צריך שיהיו שני הדברים: תחלה קבלת עול, ולאחר מכן הבנה והשגה.

וכן הוא בסדר היום: התחלת היום היא באמירת "מודה אני", קבלת עול.

ולאחר מכן באה עבודת המוחין, ההתבוננות של פסוקי דזמרה, ברכת קריאת שמע וקריאת שמע, עד שמגיעים ל"בכל מאודך", התפשטות בלי גבול, על דרך ספירת הבינה, שנקראת "עלמא דחירו".

(פורים תשכ"ו - שיחות קדש תשכ"ו עמ' 275)

החלב - לה'

"כל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב . . וכן הוא אומר כל חלב לה' " (רמב"ם סוף הלכות איסורי מזבח).

מובן, אפוא, שיש להקדיש להקב"ה את הזמן הטוב ביותר. בכל יום, הזמן הטוב והרגוע ביותר הוא מיד עם הקימה בבוקר, שאז הראש רגוע. זהו מה שכתוב (שלח טו, כ) "ראשית עריסותי תתנו לה' תרומה": מיד עם הקימה מן העריסה, יש לתת לה' תרומה את הזמן הזה (ספר המאמרים קונטרסים ח"א עמ' יא).

ההכנה הכללית לזה צריכה להיות קבלת עול. מיד בקומו משנתו יאמר אדם "מודה אני" בקבלת עול, ויהיה מונח אצלו אשר "כל חלב - לה'".

(שבת פרשת קרח תשי"ד - לקוטי שיחות ח"ב עמ' 328)

(תורת מנחם ח"ב עמ' 56)

ה'תשרי' היומי

עבודת חודש תשרי, החודש הכללי, היא באופן של קבלת עול שלמעלה מטעם ודעת. ועל יסוד עבודה זו באים לאחר מכן לעבודת כל השנה, עבודה על פי טעם ודעת.

כן הוא גם בעבודה שבכל יום.

אמירת "מוֹדָה אֲנִי" היא הודאה שלמעלה מטעם ודעת. עדיין לא נטל ידין, רוח הטומאה שורה על אצבעותיו, לא התפלל, לא למד - ואף על פי כן הוא מוסר את עצמו להקב"ה, ללא שום חשבונות.

וזהו היסוד לעבודת היום.

(ליל שמחת תורה תש"ז - תורת מנחם חס"ו עמ' 104)

ה'תשרי' היומי

עבודת חודש תשרי היא התחלת עבודת כל השנה.

התחלת העבודה צריכה להיות באופן של קבלת עול. וקבלת עול זו היא הקדמה לעבודת כל השנה, שכל עניני העבודה, גם ענינים של הבנה והשגה, יהיו באופן המתאים.

וכמודגש גם בעבודת כל יום, שתחלת העבודה היא אמירת "מוֹדָה אֲנִי", קבלת עול, והיא הקדמה לעבודת כל היום.

(שבת חול המועד סוכות תשי"א - תורת מנחם ח"ב עמ' 30)

כמו אדם הראשון

מיד לאחר בריאת אדם הראשון, בא לידי שלימותו האישית ושלימות הבריאה כולה בכך שהוא תבע מעצמו ומכל הבריאה: "בואו נשתחוה ונכרעה, נברכה לפני ה' עושנו" (תהלים צה, ו. פרקי דר"א פי"א).

כוונתו היתה, שתחושה זו של קבלת עול מלכות שמים תחדור לאחר מכן לחייו ולהנהגתו בפועל, שקבלת מלכות שמים

הכללית של יום בריאתו תתבצע בפרטיות, בפועל ובתכלית השלימות.

יש בזה משום ציון דרך לכל יהודי.

עבודת ה' שלו מתחילה באמירת "מודה אני לפניך מלך", קבלת עול מלכות שמים כללית.

ולאחר מכן, במשך היום, חודרת הקבלת עול לכל פרט, בפועל ובתכלית השלימות.

עבודה זו פועלת על כל חלקי הבריאה, דומם צומח חי ומדבר, שהאדם ניזון מהם ומשתמש בהם. הם נעשים 'שותפים' בעבודתו, ומתעלים לשלימות שלהם, יחד עם האדם. וכך נשלמת הכוונה של בריאת העולם: לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

(מכתב כללי כ"ה אלול תשד"מ - לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 648)

יסוד עבודת היום

ראש השנה הוא יום ההכתרה השנתית של הקב"ה. בתחלת השנה מתחדשת העבודה של קבלת עול מלכות שמים, "קבלו מלכותי" (מכילתא יתרו כ, ג).

על דרך זה הוא גם בעבודת כל יום.

התחלת העבודה היא קבלת עול מלכות שמים. עוד לפני כל עבודה בתורה ומצוות, תיכף כשניעור האדם משנתו, הוא אומר "מודה אני לפניך מלך", שיש באמירה זו משום קבלת פנימיות ועצמות המלכות ("לפניך מלך"). יהודי מודה להקב"ה בתור מלך ומקבל על עצמו לעבדו מתוך קבלת עול במשך היום.

ומכך נמשכת העבודה הפרטית של היום, עד לפרטי פרטים; ככולם צריך שיומשך קבלת המלכות של התחלת היום.

(מאמר ד"ה תקעו תשד"מ - תורת מנחם תשד"מ ח"ד עמ' 2658. מכתבים כלליים כ"ה אלול תשמ"ג ותשד"מ - לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 629 ועמ' 648)

הקדמת נעשה לנשמע

קבלת התורה היתה על ידי הקדמת נעשה לנשמע.
וכן הוא בעבודתו הפרטית של כל יהודי בכל יום:
בתחלת עבודת היום הוא אומר "מודה אני", "הודו" - הודאה
וקבלת עול, "נעשה".
ולאחרי הקדמה זו הוא מגיע לקריאת שמע, פרשת "שמע"
ופרשת "והיה אם שמוע", עבודה שכלית, "נשמע".
(שמחת בית השואבה תשי"ב, תשט"ז - תורת מנחם ח"ד עמ' 47)

הקדמת נעשה לנשמע

תחילת עבודת היום היתה צריכה להיות, לכאורה, בלימוד
התורה, החל מלימוד השלחן ערוך, לדעת את המעשה אשר
יעשון. אך ההתחלה היא ב"מודה אני!"
בטעם הדבר ויש לומר, שכן הודאה וביטול מהווה הכנה ללימוד
התורה, בדוגמת הקדמת נעשה לנשמע לפני מתן תורה.
(שבת פרשת ויחי תשמ"ו - תורת מנחם תשמ"ו ח"ב עמ' 306)

הקדמת נעשה לנשמע.

במתן תורה היו שלשה שלבים.
ה' סיון - ביום זה הקדימו בני ישראל נעשה לנשמע, היינו ביטול
והכנעה בתור הכנה לקבלת התורה.
ו' סיון - מתן תורה, יחוד עליון ותחתון.
ז' סיון - העבודה לאחרית מתן תורה, כשישנו שלימות היחוד, יום
שלם של יחוד עליון ותחתון.
ומצינו שלשה שלבים אלו גם בעבודת האדם בכל יום.
הקדמת נעשה לנשמע - אמירת "מודה אני" בתחילת היום, מתוך
הודאה וביטול.

מתן תורה - ברכות השחר (ברכה מלשון המשכה) וקריאת שמע.

יחוד עליון ותחתון - שמונה עשרה, שבו עומדים כעבדא קמיה מריה.

(יום שני של חג השבועות תשמ"ט - ספר השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 501)

יציאה מן המגבלות

ההודאה שבתחילת עבודת היום מהווה יסוד ונתינת כח לעבודת כל היום.

שכן, כדי לקבל נתינת כח מלמעלה על עבודת היום, צריך האדם לצאת ממדידות והגבלות, גם המדידות וההגבלות של שכלו, ואפילו השכל של נפשו האלקית.

עוד לפני נטילת ידים, כאשר שורה עדיין על אצבעותיו רוח של טומאה, ואינו שייך ללימוד התורה, שהרי עדיין לא בירך ברכות התורה - עליו להכריז שהוא עומד לפני הקב"ה בהודאה גמורה, ללא נפקא מינה מהו מצבו, ואם הוא מבין זאת או לא.

הוא יודע רק שהקב"ה החזיר לו את נשמתו, ולכן עליו לקיים את הרצון העליון. זוהי תנועה של מסירת נפש, הקדמת נעשה לנשמע.

וכפי שכתב הרבי הרש"ב באחד ממאמריו, שעובד ה' באמת, צדיק - כבר באמירת "מודה אני" עומד הוא בדרגה נעלית ביותר.

מסירת נפש זו באה על ידי נתינת כח מלמעלה, "שהחזרת בי נשמת". ויש לנצל שעת הכושר הזו ולהמשיכה בגופו, כך שהנשמה בגוף תאמר "מודה אני", ובאופן שיפעל גם על הגוף. וזה נותן לנו את הכח לעבודת התפלה, ללימוד התורה שלאחר התפלה, ולעיסוק בעניני דרך ארץ באופן של "בכל דרכיך דעהו".

(שמחת בית השואבה תשט"ז - תורת מנחם חט"ו עמ' 71)

ביטול עצמי המורגש בכוחות הנפש

עבודת היום מתחילה באמירת "מוֹדָה אֲנִי", לפני נטילת ידים, כשעדיין טומאה שרויה על האדם. טעם הדבר הוא, כי "מוֹדָה אֲנִי" היא הודאה וקבלת עול הבאה מצד עצם הנשמה, שם אינה מגיעה ואינה נוגעת שום טומאה.

אחרי הקדמה זו, באה עבודת קריאת שמע ותפלה, שהיא עבודת הכוחות הפנימיים של המוח והלב.

אמנם, מכיון שעבודה זו באה ונמשכת על ידי "מוֹדָה אֲנִי", הודאה וביטול של עצם הנשמה, לכן נרגש ביטול זה והודאה זו גם בקריאת שמע ובתפלה. בעבודת הכוחות הפנימיים מורגש, כי יסודתה בביטול וקבלת עול שמצד עצם הנשמה.

(שבת פרשת ויקהל פקודי תשכ"ג - לקוטי שיחות ח"א עמ' 111)

יראת ה'

יסוד ושורש העבודה הוא יראת ה'.

לכן התחלת עבודת היום היא באמירת "מוֹדָה אֲנִי", "הודו", כי ספירת הוֹד היא ענף הגבורה, בחינת יראה.

(מאמר ד"ה החודש תשי"ט - תורת מנחם חכ"ה עמ' 174)

אמונה

תחלת העבודה

תחלת העבודה היא בבחינת אמונה, שכן כל יהודי, מיד שנולד, יש בו אמונה, כמאמר רז"ל (שבת צז, א) שבני ישראל הם מאמינים בני מאמינים.

ורק לאחר שמיגיע לחינוך, בא לכלל דעה והשגה.

וכן הוא בעבודת האדם בכל יום:

העבודה בתחלת היום, היא בבחינת אמונה, "מודה אני . . רבה אמונתך", וגם בהתחלת התפלה אומרים "הודו", הודאה בלבד. אחר כך באה העבודה של התבוננות והשגה בפסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע וקריאת שמע, ולאחרי זה באים לביטול בתכלית של שמונה עשרה, שהוא כמו הביטול של אמונה (אלא שהיא אמונה שלאחרי השגה).

(מאמר ד"ה בסוכות תשבו תש"מ - ספר המאמרים מלוקט ח"א עמ' שנו)

התחלה טובה

"בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים" (מכילתא בשלח יד, לא).

אף בעבודת כל אדם כך הוא: הוא יוצא מן המצרים ומן הגבולים שלו על ידי האמונה ובזכותה.

זהו שאומרים "רבה אמונתך" מיד בהתחלת היום, כי אמונה זו מעניקה התחלה טובה ונתינת כח לעבודת היום.

וזאת, בשני אופני היציאה ממצרים וגבולים:

הליכה - עבודה מסודרת, כולל הביטול של כעבדא קמיה מריה בשמונה עשרה.

דילוג - עבודה של מסירות נפש, קריאת שמע.

(מאמר ד"ה קול דודי תשל"ו - ספר המאמרים י"א ניסן ח"ב עמ' שטו)

נקודת האמונה

"מוֹדָה אֲנִי... רבה אמונתך".

אמונה זו היא באופן של נקודה, אבל נקודה החודרת בכל מציאותו במשך כל היום,

עד לאמירת "מוֹדָה אֲנִי" למחר, דמכיון שנעשה "בריה חדשה" (שלחן ערוך אדמו"ר הזקן ס"א ה"ה), צריך לומר שוב "מוֹדָה אֲנִי", ביתר שאת וביתר עוז.

(י"ב סיון תשמ"ו - תורת מנחם תשמ"ו ח"ג עמ' 555)

מציאות וביטול המציאות

התחלת היום היא אמירת "מוֹדָה אֲנִי", ביטול בתכלית, כאשר כל מציאות האדם ("אני") אינה אלא ביטול והודאה להקב"ה.

וגם באומרו "שהחזרת בי נשמתי", ההדגשה היא על "שהחזרת בי", לא על "נשמתי".

זוהי התמסרות גמורה להקב"ה, עד "רבה אמונתך", אמונה במהותו ועצמותו יתברך.

לאחרי זה, באמירת ברכות השחר, כבר מודגשת מציאותו של האדם וצרכיו ("פוקח עורים", "מלביש ערומים"), אלא, שהוא חדור בהכרה שהקב"ה הוא שמנהיגו ומספק לו כל צרכיו.

האמונה של "מוֹדָה אֲנִי" חייבת להיות היסוד של עבודת היום, כך שגם כאשר האדם מרגיש את מציאותו ואת צרכיו, יהיה חדור בביטול ובקבלת עול.

(שבת פרשת בא תשמ"ז - ספר השיחות תשמ"ז ח"א עמ' 297)

סדר העבודה

שמע ישראל - אמונה.

ואהבת את ה' אלקיך - עבודת התפילה.

ושננתם לבניך - לימוד התורה.

אמונה היא היסוד של כללות עבודת האדם, הן של לימוד התורה, הן של קיום המצוות, והן של עבודת התפלה, כמאמר רז"ל "בא חבקוק והעמידן על אחת" (אמונה).

ואכן: תחילת עבודת היום היא אמונה, "רבה אמונתך";

לאחר מכן באה עבודת התפלה;

ולאחר מכן לימוד התורה, "מבית הכנסת לבית המדרש".

ורק לאחר מכן "הנהג בהם מנהג דרך ארץ", קיום המצוות וכללות עבודת האדם במשך כל היום.

(ט"ו באב תשל"ח - שיחות קדש תשל"ח ח"ג עמ' 231)

מאמין בחי עולם וזורע

כי תבואו אל הארץ - כאשר הנשמה יורדת למטה לארץ הלזו התחתונה כדי לעבוד עבודתה,

ושבתה הארץ שבת לה' - המחשבה והכוונה הראשונה צריכה להיות שתכלית העבודה היא לעשות לו יתברך דירה בתחתונים,

שש שנים תזרע שדך - רק לאחר מחשבה והחלטה תקיפה זו באה העבודה בשית אלפי שנים דהוי עלמא, לעשות דירה לו יתברך בתחתונים. ואז הוא בטוח שיצליח בכך, מכיון שהמעשה מיוסד על המחשבה והכוונה הפנימית שבזה.

ובפרטיות, כן הוא סדר העבודה בכל יום בבוקר.

מיד כשניעור משנתו, עוד לפני שמתחיל את עבודתו במעשה בפועל, "יחשוב בלבו לפני מי הוא שוכב", ויאמר "מיד נוסח זה מודה אני" - הודאה וביטול כללי להקב"ה. זוהי הקדמת ויסוד כל העבודה - שמציאותו ("אני") "מודה לפניך", עד "בחמלה רבה אמונתך".

ולאחר הביטול וההודאה להקב"ה והאמונה בהקב"ה, מתחילה העבודה בפועל - לעשות לו יתברך דירה בתחתונים.

(שבת פרשת בהר בחוקותי תש"נ - ספר השיחות תש"נ ח"ב עמ' 472)

ביטול

יסוד העבודה

האדנים היו החלק היותר תחתון של המשכן, ואף על פי כן היו דוקא הם היסוד של המשכן כולו.

אדנים בעבודת האדם הוא - שפלות וביטול.

לכן היתה תרומת האדנים רק בשנה הראשונה (לא כמו שאר התרומות, שהיו גם לאחר זה), כי שפלות וביטול הם יסוד והתחלת העבודה, שצריכים להיות לכל לראש. ולאחר מכן, כאשר היסודי קיים כבר, צריכים לעסוק בעבודות פרטיות.

הקרשים בנפש האדם הם הכוחות הפנימיים, שכל ומדות (לכן היו עשר אמות, כנגד עשר כוחות הנפש), והיריעות הם הכחות המקיפים.

האדנים הם למטה מכל עבודה פרטית, ועינים שפלות וביטול של קבלת עול. ואף על פי כן היו יסוד המשכן.

זהו שאנו אומרים: "ונפשי כעפר לכל תהיה", וכתוצאה מכך "פתח לבי בתורתך ובמצוותיך תרדוף נפשי".

ולכן, התחלת עבודת היום היא - "מוֹדָה אֲנִי" ו"הודו", כי הודאה וביטול הם התחלת ויסוד העבודה: ולאחרי זה באים הדרגות הפרטיות: פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע, קריאת שמע ושמונה עשרה.

(שבת פרשת משפטים תשח"י - לקוטי שיחות ח"א עמ' 165.

תורת מנחם חכ"ב עמ' 84-83)

עיקר העבודה

יסוד והתחלת העבודה היא הודאה וביטול, כי להיות שעבודה זו אינה מצד השגה, היא בלי גבול ואין בה הפסק.

עבודת ההשגה היא במציאות האדם והיא בהגבלה, ואילו בהודאה, מתבטל האדם ממציאותו ואין בה הגבלה והפסק.

זהו שהתחלת עבודת היום היא "מודה אני" ו"הודו", כי עבודה זו היא העיקר והתכלית.

ובפרטיות יותר:

בתחילה באה העבודה של הודאה למטה מטעם ודעת, "מודה אני" ו"הודו".

אחר כך באה העבודה של פסוקי דזמרה, ברכות קריאת שמע וקריאת שמע, שהיא עבודה של השגה.

ולאחר מכן באה העבודה של שמונה עשרה, הודאה שלמעלה מטעם ודעת, כאשר האדם מתבטל ממציאותו, שאינו שום מציאות לעצמו כלל.

(מאמר ד"ה מגילה נקראת תשי"ד - תורת מנחם חיי"א עמ' 126-127)

תחלת העבודה

בעבודת ה' צריכה להיות תחילה העבודה של 'פשיט', ביטול והודאה, שלא יהיו לו רצונות כלל, ואחר כך העבודה ד'כייף'.

וכן הוא בעבודת כל יום:

התחלת העבודה היא באמירת "מודה אני", "הודו",

אחר כך באה העבודה של פסוקי דזמרה, הביטול של קריאת שמע, "בכל מאדך",

ועד לביטול דשמונה עשרה, ביטול במציאות.

(מאמר ד"ה להבין ההפרש בין נר חנוכה לנר שבת תשי"ט -

תורת מנחם חכ"ד עמ' 299)

עֲנִינִים שׁוֹנִים

תשובה

בתיבת 'אלול' יש שלשה ראשי תיבות, הרומזים לשלשת הקוים של תורה, עבודה וגמילות חסידים.

תורה - "אנה לידו ושמתי לך" (משפטים כא, יג. פרי עץ חיים שער ראש השנה פ"א).

עבודה - "אני לדודי ודודי לי" (שיר השירים ו, ג. אבודרהם סדר תפלת ראש השנה ופירושה (בשם הדרשנים). פרי עץ חיים שם).

גמילות חסידים - "איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט, כב. ספר ערוגת הבושם בשם ספר אמרכל).

ויסוד והקדמת שלשה קוים אלו הוא עבודת התשובה, שאף היא נרמזת בראשי תיבות של אלול: "את לבבך ואת לבב" (נצבים ל, ו. בעל הטורים על הפסוק).

זהו על דרך "מודה אני" שאומרים בתחלת היום, שפונה להקב"ה, וענין זה מגיע עד "לפניך", "דלא אתפס בשם", שזהו הקדמה לכל הקוים.

(שבת פרשת נצבים וילך תשט"ו - לקוטי שיחות ח"ב עמ' 396.
תורת מנחם חי"ד עמ' 308)

חיזוק הנפש האלקית

בעת השינה מתעלמים הכוחות של הנפש האלוקית ומתגברת החומריות של הנפש הבהמית.

לכן, כשקמים מן השינה, צריכים לגלות ולהגביר את כוחותיה של הנפש האלקית ולהמשיך בה תוספות אור.

דבר זה נפעל על ידי אמירת "מודה אני", ולאחר מכן, על ידי עבודת התפלה.

(מאמר ד"ה וידבר גו' שאו את ראש תשי"ד - תורת מנחם חי"א עמ' 267)

הוספה

**"מודה אני" על פי פרד"ס,
והחידוש של תורת החסידות
- על פי קונטרס "ענינה של תורת החסידות" -**

"מודה אני" מתבאר ומתפרש על פי פשט רמז דרוש וסוד
שבתורה, שהם נפש רוח נשמה חיה שבתורה.

ותורת החסידות, יחידה שבתורה, מבארת ביאור כללי, שבו
בא לידי ביטוי הנקודה העצמית שב"מודה אני", הבאה מבחינת
היחידה שבאדם.

ומכיון שיחידה היא עצם הנשמה, שממנו נמשכות ארבעת
הבחינות נפש רוח נשמה חיה, הביאור שבחסידות מחיה ומבהיר
גם את ארבעת הביאורים שבפרד"ס התורה.

"מוֹדָה אֲנִי" עַל פִּי חֶלֶק הַפֶּשֶׁט שֶׁבַתּוֹרָה

אמירת "מוֹדָה אֲנִי" היא הודאה לה' על החזרת הנשמה.

הַחַיּוֹת הַחֲסִידִית

יהודי מודה להקב"ה על החזרת נשמה יהודית דייקא, "נשמתי", הנשמה שלי. על החזרת נשמה אחרת, נשמת נכרי, לא היה מודה, כי הוא מרגיש שחיים הם חיים יהודיים דוקא, לא חיים בשריים.

כל ישראל בני מלכים הם (שבת סז, א), והמושג של 'חיים' אצל בן מלך הוא התקשרותו עם אביו. אם ינתקו אותו מאביו ויכניסוהו לרפת לחיות חיי בהמה - יקוץ בחייו.

"מודה אני" על פי חלק הרמז שבתורה

החזרת הנשמה בכל בוקר רומזת לתחיית המתים.
שינה היא אחד מששים במיתה (ברכות נז, ב), והחזרת הנשמה היא מעין תחיית המתים.
שהחזרת בי נשמתי . . רבה אמונתך - החזרת הנשמה מוכיחה כי "רבה אמונתך" לתחיית המתים (ראה איכה רבה על הפסוק ג, ח) חדשים לבקרים רבה אמונתך).

החיות החסידית

החידוש שבתחיית המתים הוא לא רק בקישור הנשמה בגוף, אלא גם בגוף ונשמה עצמם, שהרי רק עצם לוז נשאר מהגוף, ומעצם זה ייבנה גוף שלם (בראשית רבה כח, ג); וכן הנשמה תעבור תהליכים שונים עד ש'תבנה' ותכנס לגוף.

ואף בהחזרת הנשמה כך:

החידוש הוא לא רק בקישור הנשמה בגוף, אלא גם בגוף ונשמה עצמם (ולכן אמרו רז"ל (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשב) שבכל בוקר נעשה האדם "בריה חדשה"). שהרי בכל רגע מתהווית כל הבריאה מחדש ממש, כמו במעשה בראשית (ראה שער היחוד והאמונה בתחלתו. אלא שתחיית המתים נרמזת בהחזרת הנשמה דוקא, כי הגילוי של התחדשות תמידית זו הוא בכל בוקר דוקא).

"מוֹדָה אֲנִי" עַל פִּי חֶלֶק הַדְּרוֹשׁ שֶׁבַתוֹרָה

הַעֲוֹבָדָה שֶׁהִקְבִּ"ה מַחְזִיר לָאָדָם אֶת הַנִּשְׁמָה שֶׁהִפְקִידָה אֶצְלוֹ וְאִינוּ מַעֲכָב אוֹתָהּ אֶצְלוֹ בְּעַד הַחֹב שֶׁהָאָדָם חַיִּיב לוֹ, מֵרָאָה עַל גֹּדֶל אֲמוּנָתוֹ, "רַבָּה אֲמוּנָתְךָ".

מִזֶּה אֲנוּ דוֹרְשִׁים וְלִמְדִים, שֶׁגַם הָאָדָם צָרִיךְ לִהְיוֹת אִישׁ אֲמוּנִים בְּאוֹפֶן כֵּזֶה, וְאֶסוּר לוֹ לַעֲכָב פְּקֻדוֹן חֲבִירוֹ בְּשִׁבִּיל חֹב שֶׁהִמְפְּקִיד חַיִּיב לוֹ (זֶהֱרַח"ג קִיט, א).

הַחַיּוֹת הַחֲסִידִית

מִצְוָה הִיא רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּבִ"ה, וְהוּא וְרְצוֹנוֹ אֶחָד. בַּהֲקִב"ה לֹא שׂוֹיֵךְ לֹמַר שֶׁהוּא בְּשִׁבִּיל אֵיזוֹ תַּכְלִית אַחֶרֶת, ח"ו, וְגַם מִצְוֹתָיו אֵינֶן בְּשִׁבִּיל תַּכְלִית אַחֶרֶת, כִּי אִם כָּל תַּכְלִיתוֹ הוּא - הֵן עֲצֻמּוֹן.

וְהוּא הָדִין לְמִצְוֹת הַשַּׁבָּת פְּקֻדוֹן:

מִטְרָתָהּ שֶׁל מִצְוָה זוֹ אֵינָה רַק בְּשִׁבִּיל טוֹבַת הַמְּפָקִיד, שְׁיוּחֹזֵר לוֹ מִמּוֹנוֹ בְּשִׁלְמוֹת; הַהִשְׁבָּה עֲצֻמָּה הִיא הַמִּטְרָה וְהַתַּכְלִית. לִכֵּן, גַּם כַּאֲשֶׁר הַמְּפָקִיד חַיִּיב לְנַפְקֵד מִמּוֹן וְאִינוּ מִשְׁלֵם אֶת הַחֹב, אֵין לְנַפְקֵד לַעֲכָב אֶת הַפְּקֻדוֹן אֶצְלוֹ, שֶׁהִרִי הוּא מַחֲוִיב בְּמִצְוֹת הַהִשְׁבָּה.

"מודה אני" על פי חלק הסוד שבתורה

מלך - ספירת המלכות.

חי וקיים - ספירת היסוד (סידור האריז"ל (קול יעקב) בתחלתו).

שהחזרת בי נשמתי - החזרת הנשמה באה מספירת המלכות כפי שהיא מיוחדת עם ספירת היסוד.

החיות החסידית

ספירת המלכות - בחינת האלקות השייכת לעולם.

ספירת היסוד - אלקות שלמעלה מגדר שייכות לעולם.

יחוד מלכות ויסוד - בחינת אור אין סוף שלמעלה מהעולם מתגלה בבחינת האלקות המתלבש בעולם.

כאשר האדם מקבל את נשמתו בכל בוקר, הוא נהיה "בריה חדשה" (כנ"ל). חידוש זה של בריאה יש מאין נפעל על ידי המלכות, אבל הכח לחדש יש מאין הוא מעצמות אור אין סוף, שלמעלה מגדר שייכות לעולמות (עין אגרת הקדש סימן כ - קל, סע"א ואילך. אלא שהביאור שם באופן אחר). מכיוון שהוא למעלה מגדרי 'יש' ו'אין', ביכולתו לעשות את ה'אינו' 'ישנו'.

"מוֹדָה אֲנִי" עַל פִּי חֲסִידוֹת

"מוֹדָה אֲנִי" נֹאמֶרֶת לִפְנֵי נְטִילַת יָדַיִם, אֶפִּילוּ בִּידֵיִם
טִמְאוֹת.

טַעַם הַדָּבָר הוּא:

כָּל הַטּוֹמְאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם אֵינָן מִטְּמְאוֹת אֶת הַ"מוֹדָה
אֲנִי" שֶׁל יְהוּדִי.

אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיֶה חֶסֶר בְּעֵנִין זֶה אוּ בְּעֵנִין אֲחֵר, אֲבָל
הַ"מוֹדָה אֲנִי" שֶׁלּוֹ נִשְׁאָר תְּמִיד שֶׁלֶם.

(הַיּוֹם יוֹם י"א שְׁבַט)

